

УДК 336.76:330.322:061.1

І. О. Брюховецька,

к. е. н., доцент, доцент фінансів, банківської та страхової справи,

ПрАТ "ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1469-1485>

Г. О. Кришталь,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи,

ПрАТ "ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3420-6253>

Н. В. Головач,

к. пед. н., доцент, завідувач кафедри людського капіталу та лідерства,

ПрАТ "ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6215-6575>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.10.160

МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ: МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

I. Briukhovetska,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Interregional Academy of Personnel Management

H. Kryshstal,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Interregional Academy of Personnel Management

N. Holovach,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Human Capital and Leadership, Interregional Academy of Personnel Management

INTERNATIONAL PRACTICES OF MANAGING THE INVESTMENT POTENTIAL OF NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS: POSSIBILITIES OF IMPLEMENTATION IN UKRAINE

У статті обґрунтовано можливості імплементації міжнародних практик управління інвестиційним потенціалом небанківських фінансових установ в Україні. Інвестиційний потенціал НФУ розглянуто як здатність акумулювати ресурси, трансформувати їх в інвестиційні активи, забезпечувати дохідність, ліквідність, фінансову стійкість і контроль ризиків з урахуванням регуляторних вимог та стратегічних цілей. Методологічну основу дослідження становлять системний підхід, порівняльний аналіз, контент-аналіз наукових джерел, нормативно-правових актів і документів міжнародних організацій, структурно-функціональне узагальнення та елементи логіко-економічного моделювання. Узагальнено підходи OECD, FSB, ESRB, IOSCO, IAIS та IMF до управління ризиками, ліквідністю, левериджем, прозорістю, корпоративним управлінням і захистом інвесторів у секторі небанківського фінансового посередництва. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні авторського підходу до імплементації міжнародних практик через регуляторний, ризиковий, ліквідний, портфельний, інформаційний та інституційно-довірний виміри. Практична значущість результатів полягає в можливості використання запропонованого підходу для формування механізму управління інвестиційним потенціалом НФУ, бюджетування інвестицій, контролю ризиків, оцінювання інвестиційної привабливості та посилення конкурентоспроможності небанківських фінансових установ України.

The article substantiates the possibilities of implementing international practices for managing the investment potential of non-bank financial institutions in Ukraine. The investment potential of NBFIs is interpreted as the ability to accumulate financial resources, transform them into investment assets, maintain profitability, liquidity and financial stability, and control risks in accordance with regulatory requirements and strategic development priorities. The methodological framework combines the systems approach, comparative analysis, content analysis of scientific sources, regulations and documents of international organizations, structural-functional generalization and elements of logical-economic modeling. The approaches of the OECD, FSB, ESRB, IOSCO, IAIS and IMF to risk-based supervision, liquidity management, leverage control, portfolio diversification, transparency, corporate governance and investor protection in non-bank financial intermediation are summarized. Based on official data of the National Bank of Ukraine for the fourth quarter of 2025, the article reveals the heterogeneity of Ukraine's NBFIs segments: growth in insurers' and finance companies' assets, a decline in the assets of credit unions and pawnshops, and the increasing importance of investment income in shaping insurers' profitability. The study proves that international practices cannot be transferred mechanically to the Ukrainian financial market and require differentiated adaptation to the scale, risk profile and institutional capacity of each NBFIs segment. The scientific novelty lies in substantiating the author's approach to implementation through regulatory, risk, liquidity, portfolio, information and institutional-trust dimensions. The practical significance of the results lies in the possibility of using the proposed approach to form a mechanism for managing NBFIs' investment potential, investment budgeting, risk control, assessment of investment attractiveness and strengthening the competitiveness of non-bank financial institutions in Ukraine.

Ключові слова: небанківські фінансові установи; інвестиційний потенціал; механізм управління; управління інвестиційним потенціалом; інвестиційна діяльність; фінансовий ринок; інвестиційні відносини; інвестиційна привабливість; оцінювання інвестиційного потенціалу; індикатори ефективності; інвестиційні ризики; бюджетування інвестицій; стратегія управління; конкурентоспроможність НФУ.

Key words: non-bank financial institutions; investment potential; management mechanism; investment potential management; investment activity; financial market; investment relations; investment attractiveness; investment potential assessment; efficiency indicators; investment risks; investment budgeting; management strategy; competitiveness of NBFIs.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Для України управління інвестиційним потенціалом небанківських фінансових установ має галузеве й макроекономічне значення. НФУ акумулюють заощадження, трансформують їх у кредитні, страхові, лізингові, факторингові й інші ресурси, беруть участь у перерозподілі капіталу, розширюють доступ домогосподарств і бізнесу до фінансових послуг та впливають на інвестиційні відносини. В умовах воєнних ризиків, дефіциту внутрішнього фінансування й потреби відновлення економіки ваги набуває здатність НФУ не лише нарощувати активи, а й управляти ризиком, ліквідністю, капіталом, портфелем, прозорістю та довірою клієнтів.

Міжнародний досвід засвідчує, що управління інвестиційним потенціалом НФУ ґрунтується на ризик-орієнтованому нагляді, стрес-

тестуванні, ліквідності, обмеженні концентрації ризиків, контролі левериджу, корпоративному управлінні та розкритті інформації. Ці напрями важливі для небанківського посередництва, оскільки НФУ в розвинених системах виконують функції інституційних інвесторів, джерел ринкового фінансування, каналів довгострокового накопичення капіталу й перерозподілу ризиків. Зростання сектору посилює потребу в моніторингу системних вразливостей, пов'язаних із ліквідністю, строковою трансформацією, левериджем і зв'язками з банками та ринками капіталу [8—10].

Для України імплементація міжнародних практик не може зводитися до формального запозичення норм. Вона потребує адаптації до структури фінансового ринку, стану НФУ, воєнних обмежень, спроможності регулятора, глибини ринку капіталу та довіри населення. OECD наголошує, що відновлення України потребує стійких фінансових ринків та інституцій, здатних мобілізувати приватний капітал, розвитку

корпоративного управління, захисту споживачів, фінансової грамотності й пенсійних активів [14; 15]. Отже, наукова проблема полягає у визначенні міжнародних практик, які можуть бути результативно імплементовані в секторі НФУ України для посилення інвестиційного потенціалу, фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Зарубіжний досвід діяльності небанківських фінансових установ висвітлено у праці Г.С. Буги та Ю.О. Громенка [2]. Теоретико-методичні засади дослідження інвестиційного потенціалу НФУ розкрито у працях В.П. Ільчука, Т.О. Шпомер, А.М. Шпомер, де цей потенціал пов'язано зі сталим розвитком економіки, формуванням ресурсної бази, оцінюванням результативності та здатністю трансформувати ресурси в інвестиційний ефект. Ю.В. Масюк аналізує розвиток небанківських фінансових компаній на ринку фінансових послуг України, акцентуючи на динаміці діяльності, регуляторних змінах і потребі підвищення стійкості сектору [3]. Є.А. Поліщук досліджує інвестиційну діяльність НФУ та їхню роль у фінансовому посередництві й інвестиційному процесі [6]. Нормативну основу функціонування фінансових компаній визначає Закон України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" [7], а поточний стан сектору відображено в матеріалах НБУ [4; 5].

Міжнародний блок джерел формують документи організацій, що визначають стандарти фінансової стабільності, нагляду та ринкової поведінки. Financial Stability Board досліджує розвиток небанківського фінансового посередництва, зв'язки НФУ з банками, ризики левериджу, оптового фінансування і системної вразливості [9; 10]. European Systemic Risk Board аналізує ризики європейського НФП через ліквідність, трансформацію строковості, леверидж і міжсекторні зв'язки [8]. IOSCO формує рекомендації щодо управління ліквідністю колективних інвестиційних схем, узгодження ліквідності активів з умовами викупу та захисту інвесторів [13]. IAIS визначає принципи нагляду за страховим сектором щодо платоспроможності, корпоративного управління, ризик-менеджменту й ринкової поведінки [11]. IMF акцентує на фінансових ризиках, вразливості високолевериджованих інститутів і зв'язку небанківського сектору з банками [12].

Попри масив праць і документів, недостатньо системно опрацьованою залишається прак-

тична адаптація міжнародних підходів до сектору НФУ України. Більшість досліджень розкриває стан сектору або окремі аспекти інвестиційного потенціалу, тоді як імплементация міжнародних практик потребує поєднання регуляторного, ризикового, ліквідного, портфельного, інформаційного та інституційного вимірів. Ця прогалина зумовлює потребу в авторському узагальненні механізму імплементации міжнародних практик управління інвестиційним потенціалом НФУ в Україні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є узагальнення міжнародних практик управління інвестиційним потенціалом НФУ та обґрунтування їх імплементации в Україні з урахуванням фінансового ринку, регуляторного середовища, воєнних ризиків і потреби мобілізації приватного капіталу. Завданнями є уточнення змісту інвестиційного потенціалу НФУ; систематизація підходів до ризик-орієнтованого нагляду, ліквідності, стрес-тестування, диверсифікації активів, левериджу, корпоративного управління й розкриття інформації; аналіз сектору НФУ в Україні; розроблення моделі адаптації міжнародних практик і визначення напрямів посилення потенціалу та конкурентоспроможності НФУ.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інвестиційний потенціал небанківської фінансової установи доцільно розглядати не як статичний обсяг активів або капіталу, а як динамічну здатність акумулювати фінансові ресурси, трансформувати їх у дохідні та прийнятні за ризиком інвестиційні активи, підтримувати ліквідність і платоспроможність, виконувати нормативні вимоги та забезпечувати довгострокову стійкість. Для страховиків, фінансових компаній, кредитних спілок, ломбардів, недержавних пенсійних фондів та інших НФУ ця здатність має різні джерела, часові горизонти й обмеження, однак спільною залишається економічна логіка: ресурси набувають ознак інвестиційного потенціалу лише тоді, коли вони можуть бути перетворені на керований фінансовий результат.

У міжнародній практиці управління інвестиційним потенціалом НФУ спирається на поєднання трьох базових принципів. Перший принцип полягає у ризик-орієнтованому характері нагляду та внутрішнього управління. Йдеться про оцінювання не лише формальної достатності капіталу, а й реального профілю

ризиків, якості активів, структури фінансування, строкової відповідності активів і зобов'язань, концентрації портфеля та взаємозв'язків з іншими фінансовими посередниками. Другий принцип пов'язаний із забезпеченням ліквідності та здатності НФУ виконувати зобов'язання за стресових умов. Третій принцип передбачає прозорість, якісне корпоративне управління і захист інвесторів, оскільки без довіри клієнтів, страхувальників, членів кредитних спілок і власників капіталу інвестиційний потенціал не може бути реалізований повною мірою.

Основою державного регулювання діяльності НФУ є принципи WOCSSU, Базельського комітету та законодавство ЄС. WOCSSU розглядає НФУ як фінансові установи, що мають бути об'єктом пруденційного нагляду, а її стандарти доцільно враховувати в національному законодавстві, насамперед щодо кредитних спілок. Застосування Базеля II є виправданим за наявності ризик-орієнтованого нагляду, конкуренції НФУ з банками на ринку кредитних і депозитних послуг та спроможності установ і регулятора використовувати стандартизований підхід. Якщо такого нагляду немає або НФУ не конкурують із банками, пріоритетом мають бути виїзний і безвиїзний контроль. Міжнародна практика підтверджує потребу пропорційного регулювання: у Латвії кредитні спілки виконують банківські функції лише для своїх членів; у Польщі їх інвестиції обмежуються за видами активів і концентрацією; у Великій Британії посилюються вимоги до капіталу, ліквідності та резервування; в Ірландії поширення банківських стандартів на кредитні спілки викликає дискусії щодо ризику надмірного регуляторного тиску. Для пенсійних фондів документи OECD та IOPS акцентують на управлінні інвестиційним, операційним і управлінським ризиками, внутрішньому контролі, аудиті, звітності та оцінюванні корпоративного управління [1, с. 29]. Отже, адаптація міжнародних практик в Україні має поєднувати пруденційний нагляд, ризик-менеджмент, прозорість і пропорційність вимог до масштабу та ризиковості НФУ.

Глобальний контекст підтверджує вагомість цих принципів. За даними FSB, сектор небанківського фінансового посередництва у 2024 році продовжив зростати і сягнув 256,8 трлн дол. США, причому його темпи зростання були вищими, ніж у банківського сектору [9]. Така динаміка свідчить, що НФУ дедалі активніше виконують функції фінансового посередництва та інституційного інвестування, але водно-

час потребують посиленого моніторингу через ризики ліквідності, левериджу і взаємозв'язків з банками [9; 10]. ESRB у моніторингу ризиків небанківського фінансового посередництва ЄС фокусує увагу на інвестиційних фондах та інших установах, пов'язаних із трансформацією ліквідності й строковості, використанням левериджу та міжсекторними зв'язками [8]. Для України ці підходи важливі не через тождність структури ринку, а через можливість використання їх як рамки оцінювання стійкості НФУ в умовах невизначеності.

Однією з ключових міжнародних практик є управління ліквідністю інвестиційних і колективних фінансових інструментів. IOSCO у фінальному звіті 2025 року визначає, що відповідальні суб'єкти мають забезпечувати належне управління ліквідністю колективних інвестиційних схем, а для відкритих фондів особливого значення набуває відповідність ліквідності активів умовам викупу паїв [13]. Для українського ринку ця практика важлива не лише для інвестиційних фондів, а й для ширшого кола НФУ, залежних від строкової структури активів і зобов'язань. Управління ліквідністю має бути інтегроване у бюджетування інвестицій, портфельні рішення, резервування та сценарне планування.

Другою практикою є стрес-тестування інвестиційного потенціалу. У міжнародній практиці воно використовується для перевірки здатності установи витримати падіння вартості активів, відтік коштів, зростання кредитного ризику, зміну ставок, валютні коливання або погіршення ринкової ліквідності. Для України доцільним є не механічне перенесення складних моделей, а поетапне впровадження сценарного тестування для найбільших або найбільш ризикових сегментів НФУ: страховиків, фінансових компаній, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів та інших інституційних інвесторів. Такі тести мають оцінювати не лише капітал, а й здатність установи зберігати активність за несприятливих умов.

Третьою практикою є контроль левериджу і концентрації ризиків. FSB у фінальному звіті щодо левериджу в небанківському фінансовому посередництві акцентує на потребі виявлення, моніторингу та пом'якшення ризиків, пов'язаних із борговим навантаженням НФУ [10]. Для українських НФУ цей підхід має враховувати обмежену глибину ринку капіталу, високу частку державних боргових інструментів, нерівномірний розвиток сегментів НФУ та чутливість до макроекономічних шоків. Тому контроль концентрації активів за емітентами, сек-

торами, строками, валютами та пов'язаними особами має стати складовою управління інвестиційним потенціалом.

Четвертою практикою є якісне корпоративне управління. OECD пов'язує посилення фінансових ринків України з розвитком корпоративного управління, захистом інвесторів, фінансовою грамотністю, ефективністю регуляторних інституцій і здатністю фінансового сектору мобілізувати внутрішні та міжнародні ресурси [14; 15]. Для НФУ це означає розмежування повноважень органів управління, незалежний контроль ризиків, прозору структуру власності, відповідальність за інвестиційні рішення та недопущення конфлікту інтересів. Корпоративне управління є передумовою довіри до установи та її інвестиційної привабливості.

П'ятою практикою є розкриття інформації та захист інвесторів і споживачів фінансових послуг. Інвестиційний потенціал НФУ залежить не лише від активів, а й від того, наскільки зрозуміло установа розкриває ризики, структуру активів, витрати, дохідність, політику управління портфелем і механізми захисту клієнтів. Для України це важливо через низьку участь населення в інвестиційних інструментах, обмежену довіру до фінансових посередників і потребу у формуванні довгострокових заощаджень. Отже, прозорість слід розглядати як економічний фактор посилення ресурсної бази НФУ, а не лише як вимогу комплаєнсу.

Стан сектору НФУ України зумовлює диференційовану імплементацію міжнародних практик. За даними НБУ, у IV кварталі 2025 року активи надавачів небанківських фінансових послуг зросли на 10,1%, але за рік скоротилися на 0,2%; частка НБФУ в активах фінансового сектору становила 8,8% [4]. Найвищий інвестиційний потенціал мають страховики: активи ризикових компаній зросли на 8,0% за квартал і на 37,9% за рік, прийнятні активи під резерви — на 6,8% і 44,9%, частка високоліквідних складових досягла 85,1%; у страховиків життя активи зросли на 4,8%, ліквідні складові становили 95%. Інвестиційні доходи подвоїли прибуток страховиків до 5 млрд. грн і збільшили результат страховиків життя до 1,8 млрд. грн

[4]. Для них пріоритетні платоспроможність, ризик-менеджмент і контроль капіталу за IAIS [11]. У кредитних спілках активи зменшилися на 3,4% за квартал і на 7,9% за рік, частка проблемних кредитів сягала 30% [4], тому потрібні якість портфеля, контроль і ліквідність. Для фінансових компаній актуальні кредитні, факторингові й лізингові ризики; для ломбардів — капітал, застава, ліквідність і контроль витрат.

Зазначені відмінності підтверджують, що міжнародні практики управління інвестиційним потенціалом не можуть бути однаковими для всіх НФУ. Для страховиків пріоритетом є управління активами, резервами, платоспроможністю та інвестиційними доходами. Для фінансових компаній — контроль кредитного ризику, якості портфеля, джерел фінансування і левериджу. Для кредитних спілок — оздоровлення кредитного портфеля, захист членів, операційна стійкість і пропорційний нагляд. Для ломбардів — достатність капіталу, якість застави та контроль прибутковості. Отже, імплементація міжнародних практик має бути сегментованою, ризик-орієнтованою та пов'язаною з реальним економічним профілем установ.

Таблиця 1. Міжнародні практики управління інвестиційним потенціалом НФУ та можливості їх імплементації в Україні

Міжнародна практика	Економічний зміст	Можливість імплементації в Україні для НФУ
Ризик-орієнтований нагляд	Оцінювання НФУ за реальним профілем ризику, капіталом, ліквідністю, якістю активів і зв'язками з іншими фінансовими посередниками.	Поглиблення нагляду НБУ за НФУ з урахуванням масштабу, ризиковості та системної значущості установ.
Управління ліквідністю	Узгодження ліквідності активів зі строками зобов'язань, планування дій у разі відтоку ресурсів або ринкового шоку.	Запровадження внутрішніх політик ліквідності для страховиків, фінансових компаній, кредитних спілок та інвестиційних інституцій.
Стрес-тестування	Перевірка стійкості портфеля до падіння вартості активів, зміни ставок, девальвації, кредитних втрат та операційних шоків.	Поетапне впровадження сценарного аналізу для найбільших і найбільш ризикових сегментів НФУ.
Контроль левериджу і концентрації	Обмеження надмірного боргового навантаження та концентрації ризиків за емітентами, секторами, валютами і строками.	Встановлення пропорційних лімітів концентрації та посилення вимог до розкриття джерел фінансування.
Корпоративне управління	Прозора структура власності, відповідальність органів управління, внутрішній контроль, незалежне управління ризиками.	Підвищення довіри інвесторів, захист клієнтів і наближення практик НФУ до стандартів OECD та IAIS.
Розкриття інформації	Надання зрозумілої інформації про ризики, дохідність, витрати, структуру активів та інвестиційну політику.	Формування довіри населення й бізнесу до НФУ та розширення участі приватного капіталу у фінансовому ринку.

Джерело: узагальнено авторами на основі [8—5].

Узагальнення міжнародного досвіду дає підстави виокремити шість вимірів імплементації практик управління інвестиційним потенціалом НФУ в Україні. Регуляторний вимір передбачає гармонізацію національних вимог із міжнародними стандартами, розвиток ризик-орієнтованого нагляду та підвищення якості звітності. Ризиковий вимір охоплює стрес-тестування, контроль левериджу, обмеження концентрації ризиків, оцінювання пов'язаності з банками і ринковими інфраструктурами. Ліквідний вимір спрямований на узгодження строковості активів і зобов'язань, підтримання резервів ліквідності та планування дій у стресових ситуаціях.

Портфельний вимір відображає потребу у диверсифікації інвестиційних активів, бюджетуванні інвестицій, встановленні лімітів за інструментами, емітентами, валютами, строками та секторами. Інформаційний вимір передбачає розкриття даних про ризики, дохідність, витрати, структуру активів і політику управління інвестиціями. Інституційно-довіровий вимір охоплює корпоративне управління, захист інвесторів, фінансову гра-

мотність, прозорість структури власності та розвиток ринкової інфраструктури. Саме поєднання цих вимірів дає змогу перейти від формального регулювання до комплексного механізму управління інвестиційним потенціалом НФУ.

Узагальнення зазначених вимірів дає змогу представити логіку імплементації міжнародних практик управління інвестиційним потенціалом НФУ в Україні у вигляді структурно-функціональної моделі.

Запропонований підхід відрізняється від вузького трактування інвестиційного потенціалу як сукупності фінансових ресурсів. Він показує, що потенціал НФУ формується не лише на вході, тобто через активи, капітал або залучені кошти, а й у процесі управління: через якість стратегічного планування, бюджетування інвестицій, оцінювання ризиків, внутрішній контроль, прозорість і здатність реагувати на зміну ринкового середовища. Відповідно, імплементація міжнародних практик має бути спрямована на підвищення управлінської якості НФУ, а не тільки на збільшення обсягу їхніх активів.

Рис. 1. Структурно-функціональна модель імплементації міжнародних практик управління інвестиційним потенціалом НФУ в Україні

Джерело: розроблено авторами.

Практичний механізм імплементації міжнародних практик в Україні доцільно будувати поетапно. На першому етапі слід провести діагностику сегментів НФУ за рівнем капіталізації, ліквідності, ризиковості, прозорості та інвестиційної активності. На другому етапі необхідно визначити практики, які мають першочергове значення для кожного сегмента: для страховиків — платоспроможність та інвестиційна політика; для фінансових компаній — портфельний ризик і леверидж; для кредитних спілок — якість кредитного портфеля та захист членів; для ломбардів — капітал, застава та ліквідність. На третьому етапі варто запроваджувати стандартизовані індикатори оцінювання інвестиційного потенціалу: достатність капіталу, частку ліквідних активів, рівень проблемних активів, дохідність інвестицій, концентрацію портфеля, співвідношення витрат і доходів, виконання нормативів та прозорість звітності.

На четвертому етапі доцільно розвивати інструменти стрес-тестування і сценарного аналізу. Для НФУ, які не мають достатніх аналітичних ресурсів, такі інструменти можуть бути спрощеними, але обов'язково мають оцінювати вплив базових шоків: зниження ринкової вартості активів, погіршення платіжної дисципліни клієнтів, відтік ресурсів, девальвацію, зростання операційних витрат або зміну регуляторних вимог. На п'ятому етапі потрібне посилення прозорості: регулярне оприлюднення ключових показників, зрозуміле розкриття ризиків і витрат, підвищення якості фінансової звітності та розвиток каналів комунікації з клієнтами й інвесторами.

Важливо враховувати, що імплементація міжнародних практик має обмеження. До них належать воєнні ризики, недостатня глибина внутрішнього ринку капіталу, вузькість доступних інвестиційних інструментів, низька участь домогосподарств у фондовому ринку, нерівномірна інституційна спроможність НФУ, дефіцит даних і потреба в посиленні фінансової грамотності. Тому адаптація міжнародного досвіду повинна бути поступовою, пропорційною та спрямованою на практики, які реально підвищують стійкість і довіру до НФУ. Для України пріоритетними є не складні фінансові інновації як самоціль, а базові інституційні передумови: надійний нагляд, прозора звітність, якісне управління ризиками, ліквідністю і капіталом.

Практична цінність запропонованого підходу полягає в тому, що він може бути використаний НФУ для побудови внутрішньої системи управління інвестиційним потенціалом. Така

система повинна поєднувати стратегічне планування, інвестиційне бюджетування, встановлення ризик-апетиту, портфельні ліміти, моніторинг ліквідності, стрес-тестування, контроль нормативної відповідності та оцінювання результативності. На рівні регуляторної політики запропоновані виміри можуть бути застосовані для розроблення пропорційних вимог до різних сегментів НФУ. На рівні фінансового ринку вони сприяють підвищенню довіри, залученню приватних ресурсів та формуванню передумов для участі НФУ у відновленні економіки України.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що міжнародні практики управління інвестиційним потенціалом небанківських фінансових установ мають прикладний потенціал для України, однак їх імплементація повинна бути вибірковою, поетапною і сегментованою. Інвестиційний потенціал НФУ не можна ототожнювати лише з обсягом активів або капіталу, оскільки його зміст проявляється у здатності установи акумулювати ресурси, трансформувати їх у дохідні активи, підтримувати ліквідність, контролювати ризики, виконувати регуляторні вимоги та забезпечувати довіру інвесторів і клієнтів.

Узагальнення документів OECD, FSB, ESRB, IOSCO, IAIS та IMF дало змогу визначити практики, релевантні для України: ризик-орієнтований нагляд, управління ліквідністю, стрес-тестування, контроль левериджу і концентрації ризиків, диверсифікацію активів, корпоративне управління, розкриття інформації та захист інвесторів. Аналіз даних НБУ підтвердив неоднорідність розвитку сегментів НФУ України, що зумовлює потребу в диференційованій адаптації цих практик для страховиків, фінансових компаній, кредитних спілок і ломбардів.

У роботі узагальнено механізм імплементації міжнародних практик через шість взаємопов'язаних вимірів: регуляторний, ризиковий, ліквідний, портфельний, інформаційний та інституційно-довіровий. Такий підхід дає змогу розглядати управління інвестиційним потенціалом НФУ не як набір окремих процедур, а як цілісну систему, що поєднує регулювання, внутрішнє управління, інвестиційне бюджетування, ризик-менеджмент, прозорість і формування довіри. Практична значущість результатів полягає у можливості використання зап-

ропонованого підходу для побудови механізму управління інвестиційним потенціалом НФУ, оцінювання інвестиційної привабливості, удосконалення регуляторних вимог та посилення конкурентоспроможності НФУ в Україні.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням кількісної методики оцінювання готовності сегментів НФУ до імплементації міжнародних практик, формуванням системи інтегральних індикаторів інвестиційного потенціалу та емпіричним аналізом впливу управління ризиками, ліквідністю і прозорістю на фінансову стійкість та інвестиційну активність НФУ України.

Література:

1. Буга Г.С., Громенко Ю.О. Зарубіжний досвід діяльності небанківських фінансових установ. Правовий часопис Донбасу. 2024. № 1. С. 27–31. DOI: 10.32782/2523-4269-2024-86-27-31.
2. Ільчук В., Шпомер Т., Шпомер А. Механізм формування інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 1 (33). С. 123—138.
3. Масюк Ю. В. Розвиток небанківських фінансових компаній на ринку фінансових послуг України. Ефективна економіка. 2024. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.-4.41>.
4. Національний банк України. Огляд небанківського фінансового сектору. Березень 2026 року. Київ: НБУ, 2026. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2026-03.pdf?v=16 (дата звернення: 25.04.2026).
5. Національний банк України. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/nonbanks> (дата звернення: 25.04.2026).
6. Поліщук Є. А. Характеристика інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ. Фінанси, облік і аудит. 2014. Вип. 2(24). С. 95—106. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/d7e19941-bc50-49fb-9794-a9d7f378ec79/download> (дата звернення: 25.04.2026).
7. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX // База даних "Законодавство України" / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1953-20> (дата звернення: 25.04.2026).
8. European Systemic Risk Board. EU Nonbank Financial Intermediation Risk Monitor 2025. Frankfurt am Main: ESRB, 2025. URL: <https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/>

[nbfi_monitor/esrb.nbfi202509.en.pdf](https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/nbfi_monitor/esrb.nbfi202509.en.pdf) (дата звернення: 25.04.2026).

9. Financial Stability Board. Global Monitoring Report on Nonbank Financial Intermediation 2025. Basel: FSB, 2025. URL: <https://www.fsb.org/uploads/P161225.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).

10. Financial Stability Board. Leverage in Nonbank Financial Intermediation: Final Report. Basel: FSB, 2025. URL: <https://www.fsb.org/uploads/P090725-1.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).

11. International Association of Insurance Supervisors. Insurance Core Principles and Common Framework for the Supervision of Internationally Active Insurance Groups. Basel: IAIS, 2024. URL: <https://www.iais.org/uploads/2025/06/IAIS-ICPs-and-ComFrame-December-2024.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).

12. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report: Enhancing Resilience amid Uncertainty. Washington, DC: IMF, 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/04/22/global-financial-stability-report-april-2025> (дата звернення: 25.04.2026).

13. International Organization of Securities Commissions. Revised Recommendations for Liquidity Risk Management for Collective Investment Schemes: Final Report. Madrid: IOSCO, 2025. URL: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD798.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).

14. OECD. Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>. URL: https://www.oecd.org/en/publications/mapping-ukraine-s-financial-markets-and-corporate-governance-framework-for-a-sustainable-recovery_866c5c44-en.html (дата звернення: 25.04.2026).

15. OECD. Stronger Financial Markets and Institutions for Ukraine's Recovery. Paris: OECD Publishing, 2026. DOI: <https://doi.org/10.1787/0c41c8ac-en>. URL: https://www.oecd.org/en/publications/stronger-financial-markets-and-institutions-for-ukraine-s-recovery_0c41c8ac-en.html (дата звернення: 25.04.2026).

References:

1. Buha, H.S. and Hromenko, Yu.O. (2024), "Foreign experience of non-bank financial institutions' activities", *Pravovyi chasopys Donbasu*, vol. 1 (86), pp. 27—31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2024-86-27-31>.

2. Ilchuk, V., Shpomer, T. and Shpomer, A. (2023), "Mechanism of formation of investment potential of non-bank financial institutions", *Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 1 (33), pp. 123–138. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1\(33\)-123-138](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1(33)-123-138).

3. Masiuk, Yu.V. (2024), "Development of non-bank financial companies in the financial services market of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.41>.

4. National Bank of Ukraine (2026), Non-bank Financial Sector Review. March 2026, NBU, Kyiv, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2026-03.pdf?v=16 (Accessed 25 April 2026).

5. National Bank of Ukraine (2026), Supervision of the non-bank financial services market, available at: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/nonbanks> (Accessed 25 April 2026).

6. Polishchuk, Ye.A. (2014), "Characteristics of investment activity of non-bank financial institutions", *Finansy, oblik i audyt*, vol. 2(24), pp. 95–106, available at: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/d7e19941-bc50-49fb-9794-a9d7f378ec79/download> (Accessed 25 April 2026).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), Law of Ukraine "On Financial Services and Financial Companies", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1953-20> (Accessed 25 April 2026).

8. European Systemic Risk Board (2025), EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor 2025, ESRB, Frankfurt am Main, available at: https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/nbf_monitor/esrb.nbf202509.en.pdf (Accessed 25 April 2026).

9. Financial Stability Board (2025), Global Monitoring Report on Nonbank Financial Intermediation 2025, FSB, Basel, available at: <https://www.fsb.org/uploads/P161225.pdf> (Accessed 25 April 2026).

10. Financial Stability Board (2025), Leverage in Nonbank Financial Intermediation: Final Report, FSB, Basel, available at: <https://www.fsb.org/uploads/P090725-1.pdf> (Accessed 25 April 2026).

11. International Association of Insurance Supervisors (2024), Insurance Core Principles and Common Framework for the Supervision of Internationally Active Insurance Groups, IAIS, Basel, available at: <https://www.iais.org/uploads/2025/06/IAIS-ICPs-and-ComFrame-December-2024.pdf> (Accessed 25 April 2026).

12. International Monetary Fund (2025), Global Financial Stability Report: Enhancing Resilience amid Uncertainty, IMF, Washington, DC, available at: [https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/04/22/global-](https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/04/22/global-financial-stability-report-april-2025)

[financial-stability-report-april-2025](https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/04/22/global-financial-stability-report-april-2025) (Accessed 25 April 2026).

13. International Organization of Securities Commissions (2025), Revised Recommendations for Liquidity Risk Management for Collective Investment Schemes: Final Report, IOSCO, Madrid, available at: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD798.pdf> (Accessed 25 April 2026).

14. OECD (2025), Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>.

15. OECD (2026), Stronger Financial Markets and Institutions for Ukraine's Recovery, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/0c41c8ac-en>.

Отримано редакцією журналу / Received: 04.05.26

Професійно рецензовано / Revised: 12.05.26

Дата публікації / Published: 21.05.26

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292